

**NIE MA DOBREGO ANI USPRAWIEDLIWIONEGO TERRORYZMU.
MOŻE BYĆ TYLKO SŁUSZNA SPRAWA, KTÓRĄ HAŃBI NIEWINNIE PRZELANA KREW.**

*Centrum badań nad terroryzmem
Collegium Civitas*

VADEMECUM – Procedury postępowania w przypadku zagrożenia terrorystycznego

Informacje ogólne

Przygotowania do ataku terrorystycznego zawsze prowadzone są w tajemnicy. Z tego względu sygnały o grożącym niebezpieczeństwie są mało dostrzegalne. Jednak zwracanie uwagi na to, co dzieje się w najbliższym otoczeniu pozwala na odpowiednio wczesne wykrycie zagrożenia i skuteczną jego neutralizację.

W swoim bezpośrednim otoczeniu należy zwracać uwagę na:

- ✓ osoby, które przez dłuższy czas obserwują, fotografują lub filmują obiekty, które mogą stać się celem zamachu (np. lotniska, stacje metra, centra handlowe, kościoły lub synagogi albo **TWÓJ OBIEKT**);
- ✓ częste spotkania nietypowo zachowujących się osób organizowane w wynajętych mieszkaniach (osoby wspólnie oglądające nagrania ze scen egzekucji przeprowadzanych przez Al-Kaidę lub tzw. „Państwo Islamskie”, pożegnalne wideo terrorystów-samobójców czy studiujące plany obiektów publicznych);
- ✓ zwracaj uwagę na obcokrajowców, którzy wynajmują mieszkania na krótki okres; poświęć również uwagę nagłemu zwiększeniu aktywności w takich miejscach, zwiększonej liczbie odwiedzin obcokrajowców, szczególnie zachowujących się nietypowo i nerwowo;
- ✓ nagłą zmianę sposobu zachowania się i stylu życia sąsiadów (członków rodziny lub uczniów), w szczególności wypowiedzi, które mogą świadczyć o przyjęciu przez nich radykalnych poglądów;
- ✓ nietypowe zachowania kolegów z pracy (członków rodziny lub uczniów), np. nieuzasadnione próby dotarcia do planów biurowca czy wynoszenie dokumentów lub materiałów, które mogą być wykorzystane w działaniach terrorystów;
- ✓ zwróć uwagę na osoby, które zakupują lub przewożą znaczne ilości materiałów chemicznych i składują je w mieszkaniach lub innych miejscach niezwiązanych z legalną produkcją przemysłową.

Zapamiętaj! Jeśli widzisz lub słyszysz coś niepokojącego, zgłoś to do Policji lub Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Od Twojej czujności może zależeć bezpieczeństwo Twoje i Twoich bliskich.

W celu uniknięcia bezpośredniego niebezpieczeństwa, zawsze warto zachować czujność, zwłaszcza w miejscach, gdzie znajduje się duża liczba ludzi, np. w trakcie zakupów, w podróży, podczas uczestnictwa w imprezach masowych, uroczystościach religijnych.

Co może wskazywać na bezpośrednie zagrożenie atakiem terrorystycznym:

- ✓ podejrzane lub dziwnie zachowujące się osoby (np. zdenerwowane bez wyraźnej przyczyny, sprawiające wrażenie, że znajdują się pod działaniem narkotyków, ubrane nieadekwatnie do pory roku, próbujące zostawić pakunki w miejscach publicznych);
- ✓ pozostawione bez opieki w miejscach publicznych przedmioty typu teczki, walizki, torby podróżne, plecaki, paczki lub pakunki;
- ✓ podejrzana zawartość przesyłki bez danych i adresu nadawcy bądź od nadawcy lub z miejsca, z którego się nie spodziewamy;
- ✓ samochody, a zwłaszcza furgonetki pozostawione poza wyznaczonymi miejscami, np. w bliskim sąsiedztwie kościołów, miejsc organizowania imprez masowych, zawodów sportowych lub zgromadzeń.

W sytuacji zwiększonego ryzyka ataku terrorystycznego, każdy powinien zwracać uwagę na osoby, które mogą być potencjalnymi sprawcami ataku samobójczego. Wśród cech, które mogą wskazywać na to, że dana osoba jest terrorystą – samobójcą mogą znaleźć się następujące:

- ✓ noszenie grubej, maskującej odzieży – niezależnie od pogody: długie płaszcze i spódnice mogą służyć ukryciu pasa z materiałami wybuchowymi lub innych urządzeń wybuchowych;
- ✓ specyficzny – mechaniczny lub sztywny – sposób poruszania się: może wskazywać na to, że osoba stara zmusić się lub wewnętrznie zmotywować do wypełniania swojej „misji”;
- ✓ patrzenie „tunelowe”: terrorysta – samobójca może być tak skupiony na swoim celu, że będzie patrzył prosto przed siebie;
- ✓ inne oznaki nerwowości: pocenie się, tiki nerwowe;
- ✓ zachowanie przypominające zachowanie wywołane spożyciem narkotyków;
- ✓ symptomy bycia pod wpływem narkotyków: rozszerzone źrenice, otępiały wzrok, pobudzone, mało spójne zachowanie;
- ✓ torby lub plecaki (używane do przenoszenia materiałów wybuchowych, gwoździ, raniących kawałków metalu): terrorysta – samobójca będzie kurczowo trzymał torbę lub plecak, może odmówić oddania jej bądź pozostawienia;
- ✓ ślady świeżego golenia: mężczyzna, który ma na twarzy ślady po świeżym goleniu i widocznie jaśniejszą dolną połowę twarzy może być islamistycznym zelotą, który ogolił się, aby lepiej wtopić się w tłum;
- ✓ trzymanie w kieszeni zaciśniętej ręki: może oznaczać kurczowe trzymanie detonatora – może on być zaprojektowany w formie guzika, zazwyczaj dość odpornego na wciskanie tak, aby wybuch nie nastąpił przypadkowo;
- ✓ wskazujący na unikanie kontaktu sposób poruszania się: może oznaczać także unikanie kontaktu wzrokowego, unikanie kamer bezpieczeństwa i ochrony, skradanie się, prowadzenie obserwacji celu.

Zapamiętaj! Należy uważnie obserwować otoczenie, zwracać uwagę na nietypowe zachowania osób lub przedmioty pozostawione bez nadzoru w miejscach publicznych!
Pamiętaj! Terrorystą nie zawsze musi być obcokrajowiec!

W przypadku zauważenia czegoś niepokojącego, nie powinno się podejmować samodzielnie żadnych działań. Należy stosować się do następujących zasad:

- ✓ w przypadku jakichkolwiek podejrzeń powiadomić służbę ochrony obiektu lub jego administratora, Policję, Straż Pożarną lub władze administracyjne;
- ✓ nie rozpowszechniać informacji o podejrzeniu, aby nie spowodować paniki;
- ✓ nie próbować obezwładniać podejrzanych osób (należy je natomiast dyskretnie obserwować i starać się zapamiętać jak najwięcej szczegółów dotyczących ich wyglądu i zachowania).

Zgłaszając informację o zagrożeniu należy podać następujące dane:

- ✚ swoje nazwisko oraz numer telefonu;
- ✚ rodzaj zagrożenia i wskazujące nań przesłanki (podejrzane osoby, pozostawiony bez dozoru pakunek, informacja przekazana przez inną osobę);
- ✚ adres zagrożonego obiektu, możliwie dokładny opis miejsca i podejrzanych osób, przedmiotów lub zjawisk (np. pojawiające się nagle u wielu osób podrażnienia oczu i dróg oddechowych).

Zamachy terrorystyczne z użyciem urządzeń wybuchowych należą do najczęściej dokonywanych i najgroźniejszych. Samodziałowe urządzenia wybuchowe są również wykorzystywane przez grupy przestępcze lub pojedyncze osoby.

Przebywając w miejscach publicznych przestrzegaj poniższych zasad:

- ✓ informacji o zagrożeniu incydem bombowym nie wolno bagatelizować ani lekceważyć;
- ✓ specyfika zamachu bombowego polega na tym, że nie rozróżnia on „swoich” czy „obcych”, natomiast broń palna jest skierowana przez terrorystę lub pospolitego przestępcę w konkretną osobę, porywa się też określonego człowieka;
- ✓ należy pamiętać aby nie przyjmować od obcych osób żadnych pakunków;
- ✓ nie pozostawiać własnego bagażu bez opieki;
- ✓ każdy przedmiot z którego wystają przewody, wydobywa się gaz, płyn, zapach, dźwięk, wysypuje się proszek albo został pozostawiony /co widzimy/ przez szybko oddalającą się osobę, wrzucony do pomieszczenia lub pojazdu – powinien być uznany za podejrzany;
- ✓ podejrzanych pakunków nie wolno dotykać, a tym bardziej ich przemieszczać;
- ✓ jeśli widzisz „bombę”, to ona „widzi” też ciebie, a to oznacza, że jesteś w polu jej rażenia. Nie wolno w jej pobliżu używać telefonów komórkowych, odbiorników fal radiowych, itp.;
- ✓ zachować spokój;
- ✓ informować wszystkich przebywających w pobliżu o zagrożeniu, jednocześnie starać się nie wywoływać paniki;
- ✓ poinformować odpowiednie służby o zdarzeniu i stratach (np. Policję, Straż Miejską/Gminną, służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo danego obiektu);
- ✓ do czasu przybycia Policji należy w miarę istniejących możliwości zabezpieczyć zagrożone miejsce, zachowując elementarne środki bezpieczeństwa, bez narażania siebie i innych osób na niebezpieczeństwo;
- ✓ jak najszybciej oddal się z miejsca zagrożonego wybuchem. Po drodze informuj o zagrożeniu jak największe grono osób, będących w strefie zagrożonej lub kierujących się w jej stronę;

- ✓ po ogłoszeniu alarmu i zarządzeniu ewakuacji w obiektach publicznych, np. supermarketach, halach widowiskowo-sportowych, kinach, niezwłocznie udaj się do wyjścia, zgodnie ze wskazaniami administratora budynku lub upoważnionych osób. Powyższe procedury obowiązują także we wszystkich rodzajach transportu publicznego;
- ✓ w przypadku włączenia parkingu dla pojazdów w strefę zagrożenia, nie „ratuj na siłę” swojego samochodu – życie jest ważniejsze;
- ✓ po przybyciu Policji na miejsce incydentu bombowego, przejmuje ona dalsze kierowanie akcją i należy bezwzględnie wykonywać polecenia funkcjonariuszy.

Zapamiętaj! Najważniejsze jest ratowanie życia, a nie własności.

Bomba w Twoim domu lub samochodzie

Jeśli odebrałeś informację np. przez telefon, że masz bombę w domu, zawiadom natychmiast Policję oraz do czasu przyjazdu policji:

- ✚ nie stawaj na progu ani na wycieraczce;
- ✚ nie dotykaj dzwonka;
- ✚ nie zapalaj światła;
- ✚ nie uruchamiaj i nie sprawdzaj systemów alarmowych;
- ✚ nie stawaj na chodnikach, wykładzinach, dywanach stanowiących tzw. ciąg komunikacyjny po mieszkaniu;
- ✚ nie używaj radia, TV, telefonu stacjonarnego;
- ✚ nie włączaj innych urządzeń elektrycznych lub gazowych;
- ✚ jak najszybciej opuść mieszkanie;
- ✚ postaraj się powiadomić jak największą liczbę osób z Twojego sąsiedztwa.

W przypadku otrzymania informacji lub podejrzenie o podłożeniu bomby w Twoim samochodzie należy:

- ✚ obejrzeć samochód z zewnątrz i zajrzeć pod spód;
- ✚ zwróć uwagę na wystające przewody, podwieszone paczki, pojemniki, kartki papieru;
- ✚ sprawdź czy na podłożu nie leżą kawałki opakowań, drutu, ściągniętej izolacji, taśmy samoprzylepnej;
- ✚ zobacz czy na oponie nie ma kawałków taśmy samoprzylepnej;
- ✚ przed otwarciem drzwi sprawdź, czy tzw. kołki blokujące są w pozycji zamkniętej, czy szczelnie są zamknięte okna;
- ✚ sprawdź czy na masce silnika lub /i/ bagażnika nie ma śladów otwierania.

Jeżeli doszedłeś do wniosku, że w samochodzie może być bomba powiadom natychmiast Policję, ostrzeż ludzi o niebezpieczeństwie i nie zbliżaj się więcej do samochodu.

**Za system bezpieczeństwa obiektu w pełni
odpowiedzialny jest Kierownik danej Jednostki Organizacyjnej!**

1. Procedura postępowania na wypadek otrzymania niebezpiecznej przesyłki (list, paczka)

Procedura określa postępowanie z otrzymaną przesyłką (listem, paczką) z podejrzeniem zawartości niebezpiecznego materiału biologicznego, chemicznego, radiacyjnego bądź też urządzenia lub materiału wybuchowego, w tym „brudnej bomby” (połączenie urządzenia wybuchowego jako czynnika rozprzestrzeniającego z materiałem chemicznym/biologicznym/promieniotwórczym).

Przesyłka powinna być traktowana jako podejrzana, jeżeli:

- ✓ adresowana jest do rąk własnych kierownictwa jednostki organizacyjnej z dopiskami np. „do rąk własnych”, „otwierać osobiście przez adresata” lub innymi odręcznymi napisami w podejrzanym stylu, przekreślono nazwisko lub stanowisko adresata, a jednocześnie brakuje nadawcy lub adres jest niedokładny albo pochodzi od nadawcy lub z miejsca, z którego się nie spodziewamy – **nie możemy również wykluczyć tego, że otrzymaliśmy ją omyłkowo;**
- ✓ przesyłana jest z zagranicy lub ze zbyt dużą ilością i wartością naklejonych znaczków;
- ✓ stempel poczty nie zgadza się z adresem zwrotnym
- ✓ na kopercie lub paczce są nakłucia, nacięcia, plamy lub wydziela dziwny zapach (szczególnie należy zwracać na zapach migdałów, marcepana, myszy, chemikaliów);
- ✓ ma zniekształconą powierzchnię albo jest uszkodzona i z opakowania wysypuje się proszek lub inna substancja pylista, bądź też wycieka substancja lub wydobywają się dziwne dźwięki;
- ✓ ma zbyt duży ciężar i mocne opakowanie jak na swój rozmiar – „bomby listowe” ważą zwykle powyżej 50 g i mają grubość większą niż 3 mm;
- ✓ namacalnie wyczuwalne są wewnątrz kable, przewody, proszek, granulki lub substancja galaretowata;
- ✓ z innych powodów, które intuicyjnie podpowiadają Ci, że dana przesyłka wygląda podejrzenie.

Postępowanie z podejrzaną przesyłką:

- ✓ jeśli wzięłeś już ją do ręki to odłóż delikatnie na gładkiej powierzchni (nie otwieraj jej, nie ściskaj, nie rzucaj) – lub ostrożnie bez zbędnego odwracania, potrząsania włóż do plastikowego worka, torby lub innego szczelnego opakowania i szczelnie zamknij – dodatkowo przykryj przesyłkę czymkolwiek;
- ✓ spisz dane osoby dostarczającej przesyłkę (kurier, osoba obca);
- ✓ zabezpiecz miejsce/pomieszczenie przed dostępem osób postronnych – jeśli nie możesz zamknąć pomieszczenia to oddal się na odległość kilku metrów od miejsca, gdzie leży przesyłka (minimalna bezpieczna odległość to 10 m);
- ✓ powiadom niezwłocznie przełożonych i najbliższych współpracowników znajdujących się w bezpośrednim otoczeniu – o incydencie należy powiadomić Policję, Państwową Straż Pożarną i Pogotowie Ratunkowe;
- ✓ wyłącz klimatyzację, urządzenia wentylacyjne, przyklnij okna – jeśli jest to możliwe zamknij pomieszczenie, uniemożliw kontakt z podejrzaną przesyłką innym osobom;

- ✓ dokładnie umyj ręce, unikaj dotykania twarzy i oczu;
- ✓ sporządź listę wszystkich osób z otoczenia, które były obecne w chwili otrzymania przesyłki w celu przekazania jej policji i lekarzom;
- ✓ powstrzymaj się od spożywania posiłków, picia napojów, palenia tytoniu do czasu przybycia lekarza;
- ✓ pozostań do dyspozycji służb, udzielając im niezbędnych informacji.

W przypadku gdy przesyłka została otwarta i zawiera podejrzaną zawartość:

- ✚ nie naruszaj jej zawartości (nie wolno jej rozsypywać, przenosić, dotykać, zgarniać, zdmuchiwać), natychmiast przykryj rozsypaną substancję tym, co jest pod ręką i nie usuwaj przykrycia do czasu przybycia odpowiednich służb;
- ✚ o ile to możliwe, dodatkowo przykryj przesyłkę folią lub innym materiałem w sposób uniemożliwiający dalsze się jej rozprzestrzenianie;
- ✚ zamknij okna, wyłącz urządzenia wentylacyjne i klimatyzację;
- ✚ opuść pomieszczenie, zamknij drzwi, uniemożliw dostęp osobom postronnym;
- ✚ dalej postępuj jak w opisie powyżej.

W przypadku gdy substancja zostanie rozpylona w postaci aerozolu (np.: wybuch przesyłki, przedostanie się do systemu wentylacji lub otrzymanie ostrzeżenia o prawdopodobnym zakażeniu należy:

- ✚ wyłączyć wszystkie instalacje wentylacyjne i natychmiast opuścić zagrożone pomieszczenie;
- ✚ zamknij drzwi, uniemożliw dostęp osobom postronnym;
- ✚ dalej postępuj jak w opisach powyżej.

2. Procedura postępowania na wypadek otrzymania informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego (bomby) w obiekcie użyteczności publicznej

Osobie przyjmującej zgłoszenie o podłożeniu urządzenia wybuchowego oraz administratorowi obiektu nie wolno lekceważyć żadnej informacji na ten temat. Osoba, która przyjęła zgłoszenie o podłożeniu urządzenia wybuchowego albo zauważyła w obiekcie przedmiot niewiadomego pochodzenia, mogący zawierać materiał wybuchowy powinna powiadomić o tym niezwłocznie administratora obiektu i Policję.

A. Zasady postępowania dla osób, które jako pierwsze uzyskały informację o podłożeniu lub zlokalizowaniu urządzenia wybuchowego w obiekcie użyteczności publicznej:

1. Informacja o podłożeniu urządzenia wybuchowego przekazana telefonicznie:

- ✓ zachowaj spokój i nie rozłączaj się;
- ✓ jeżeli to możliwe, zasygnalizuj innym osobom, aby przysłuchiwali się rozmowie;
- ✓ poproś o powiadomienie o tej sytuacji administratora i Policję;
- ✓ jeżeli aparat telefoniczny identyfikuje numer dzwoniącego, zanotuj ten numer albo symbole, które się pojawiły na wyświetlaczu;
- ✓ zapisz dokładnie słowa informacji;

- ✓ utrzymuj dzwoniącego jak najdłużej na linii (użyj *Formularza rozmowy ze zgłaszającym podłożenie urządzenia wybuchowego*, który pomoże Ci zebrać jak największą liczbę informacji);
- ✓ jeżeli to możliwe, nagraj rozmowę;
- ✓ bądź dostępny i gotowy do przekazania szczegółowych informacji dotyczących rozmowy służbom przybyłym na miejsce.

2. Informacja o podłożeniu urządzenia wybuchowego przekazana osobiście:

- ✓ jeśli osoba przekazująca informację odejdzie zanotuj, w którym kierunku się udała;
- ✓ powiadom administratora i Policję;
- ✓ zapisz przekazaną informację dokładnie w ten sam sposób, w jaki została wyartykułowana;
- ✓ zanotuj rysopis osoby, która przekazała informację:
 - imię, nazwisko, pseudonim – jeśli są znane,
 - płeć i wiek,
 - sylwetka (waga/wzrost),
 - włosy i kolor oczu,
 - rasa,
 - typ/kolor ubrania,
 - głos (głośny, głęboki, z akcentem, itp.),
 - znaki szczególne.

3. Informacja o podłożeniu urządzenia wybuchowego przekazana listownie:

- ✓ jeżeli to możliwe ogranicz dostęp do dokumentu innym osobom;
- ✓ zawiadom administratora i Policję;
- ✓ zapamiętaj, kto widział i dotykał dokument;
- ✓ jeżeli to możliwe sfotografuj treść dokumentu.

4. Informacja o podłożeniu urządzenia wybuchowego przekazana pocztą elektroniczną:

- ✓ zostaw wiadomość otwartą na komputerze;
- ✓ zawiadom administratora obiektu, administratora systemu wewnętrznego, Policję;
- ✓ utwórz informację, np. wydrukuj, sfotografuj albo skopiuj wiadomość i jej temat;
- ✓ zanotuj datę i czas odebrania wiadomości.

B. Czynności podejmowane przez administratora obiektu po uzyskaniu informacji o podłożeniu urządzenia wybuchowego lub w przypadku jego zlokalizowania:

- ✓ do czasu przybycia Policji czynnościami zarządza administrator obiektu, a w czasie jego nieobecności osoba przez niego upoważniona;
- ✓ zarządzający czynnościami (w sytuacji, gdy urządzenie wybuchowe nie zostało jeszcze zlokalizowane), poleca aby użytkownicy pomieszczeń dokonali sprawdzenia, czy znajdują się w nich:
 - ✚ przedmioty, których wcześniej nie było i nie wnieśli ich użytkownicy pomieszczeń (a mogły być wniesione i pozostawione przez inne osoby, np. interesantów),
 - ✚ ślady przemieszczenia elementów wyposażenia pomieszczeń,

- zmiany w wyglądzie zewnętrznym przedmiotów znajdujących się w pomieszczeniu oraz emitowane z nich sygnały (np. dźwięki mechanizmów zegarowych, świeące elementy elektroniczne itp.),
- ✓ pomieszczenia ogólnodostępne, takie jak: korytarze, klatki schodowe, hole, windy, toalety, piwnice strychy itp. oraz najbliższe otoczenie zewnętrzne obiektu powinny być sprawdzone przez pracowników obsługi administracyjnej lub ochrony;
 - ✓ w przypadku stwierdzenia przez użytkowników pomieszczeń obecności przedmiotów, których wcześniej nie było lub zmiany w wyglądzie i usytuowaniu przedmiotów stale znajdujących się w tych pomieszczeniach, można przypuszczać, iż mogą to być urządzenia wybuchowe. W takiej sytuacji:
 - **nie wolno dotykać zlokalizowanych przedmiotów, a o ich umiejscowieniu należy natychmiast powiadomić administratora obiektu.**
 - Administrator obiektu może wydać decyzję o ewakuacji osób z zagrożonego obiektu przed przybyciem Policji.**
 - ✓ w przypadku ogłoszenia ewakuacji administrator obiektu poleca użytkownikom pomieszczeń zabrać ze sobą rzeczy osobiste, z którymi przybyli do obiektu i mieć je stale przy sobie np.: torebki, nesesery, plecaki oraz nakrycia wierzchnie;
 - ✓ administrator obiektu powinien zachować spokój i opanowanie, aby nie dopuścić do przejawów paniki.

Podjmuj rozważne decyzje i działaj racjonalnie.
Często celem działania sprawcy alarmu bombowego jest wymuszenie na Tobie decyzji o ewakuacji.
Tylko jeśli oszacowałeś ryzyko jako wysokie lub zlokalizowałeś przedmiot możesz zarządzić ewakuację – w każdym innym przypadku czekaj na rekomendację Policji czy zarządzić ewakuację czy nie!

C. Akcja rozpoznawczo-neutralizacyjna zlokalizowanych urządzeń wybuchowych:

- ✓ po przybyciu do obiektu policjanta lub policyjnej grupy interwencyjnej administrator obiektu powinien przekazać im wszelkie informacje dotyczące zdarzenia oraz wskazać miejsca zlokalizowanych przedmiotów obcego pochodzenia i punkty newralgiczne w obiekcie – pomocne jest przedstawienie aktualnych planów budynku;
- ✓ policjant lub dowódca grupy policjantów przejmuje zarządzanie czynnościami, a administrator obiektu powinien udzielić mu wszechstronnej pomocy;
- ✓ na wniosek policjanta zarządzającego czynnościami administrator obiektu podejmuje decyzję o ewakuacji użytkowników i innych osób z obiektu – o ile wcześniej to nie nastąpiło;
- ✓ identyfikacją i rozpoznawaniem zlokalizowanych przedmiotów obcego pochodzenia oraz neutralizowaniem ewentualnie podłożonych urządzeń wybuchowych zajmują się uprawnione komórki organizacyjne Policji, przy wykorzystaniu specjalistycznych środków technicznych;
- ✓ po zakończeniu czynności policjant przekazuje protokolarnie obiekt administratorowi.

D. Postanowienia końcowe:

- ✓ administrator obiektu powinien podejmować wszelkie czynności zmierzające do fizycznej i technicznej ochrony obiektu, uniemożliwiające podkładanie w nim urządzeń wybuchowych;

- ✓ administrator obiektu powinien na bieżąco organizować szkolenie personelu w zakresie stosowania niniejszej instrukcji oraz prowadzenia ewakuacji, a także posiadać aktualny plan obiektu zawierający informację o rozmieszczeniu punktów newralgicznych, takich jak: węzły gazowe, energetyczne i wodne, który udostępnia na żądanie policjanta zarządzającego czynnościami. Policja, w miarę możliwości, udziela pomocy w realizacji szkolenia dla obiektów administracji publicznej;
- ✓ należy zapewnić bieżące monitorowanie wiadomości przekazywanych na adresy poczty elektronicznej danej instytucji, podawane do publicznej wiadomości jako adresy kontaktowe, pod kątem ewentualnego wpływu informacji o zagrożeniach dla obiektu;
- ✓ z treścią niniejszych zasad postępowania należy zapoznać jak najszerse grono osób. Decyzję w tym względzie podejmuje indywidualnie administrator obiektu.

3. Procedura postępowania na wypadek wtargnięcia uzbrojonego napastnika na teren **szkoły / innego obiektu / Urzędu Miejskiego w Warce**

W przypadku zaistnienia takiego zdarzenia najważniejsze jest ostrzeżenie wszystkich o grożącym niebezpieczeństwie w celu umożliwienia im ucieczki lub bezpiecznego ukrycia się oraz jak najszybsze powiadomienie służb ratowniczych o tym fakcie.

Po zgłoszeniu się operatora należy podać w miarę posiadanych wiadomości:

- miejsce i rodzaj zdarzenia;
- informacje o zagrożeniu życia i zdrowia ludzkiego;
- liczbę napastników;
- opis wyglądu napastników;
- ilość i rodzaj broni (palna długa, krótka, nóż lub inne narzędzie ostre, urządzenia wybuchowe);
- swoje imię i nazwisko;
- numer telefonu, z którego nadawana jest informacja o zdarzeniu.

Po powiadomieniu nie należy przerywać połączenia. Przyjmujący może zażądać dodatkowych informacji, które w miarę możliwości należy podać. Pamiętaj o wyciszeniu dzwonka w telefonie, pozostań w miejscu ukrycia – być może jesteś jedyną osobą, z którą Policja będzie miała kontakt.

Sygnal alarmowy „Napastnik w szkole” musi być inny i nie może mylić się np. z sygnałem „Pożar w szkole” nakazującym natychmiastową ewakuację wszystkim osobom i wyprowadzanie ich głównymi korytarzami z budynku. Takie samo postępowanie w przypadku wtargnięcia „aktywnego zabójcy” ułatwia mu zadanie – bo nauczyciele wyprowadzą dzieci prosto w ręce zamachowca. Pamiętaj – przed ewakuacją uczniów z klasy na korytarz musisz być pewna, że na korytarzu nie ma napastnika – jeśli masz wątpliwości pozostań w klasie i postępuj jak w opisie poniżej.

„Aktywny zabójca” nie musi być bezwzględnie uzbrojony w broń palną – może posiadać nóż lub inne narzędzie ostre i nim kolejno mordować napotykanne osoby.

Aktywny zabójca działa pod dużą presją czasu bo wie, że w niedługim czasie w obiekcie pojawi się Policja. Chcąc zabić jak najwięcej osób będzie szukał w pierwszej kolejności ofiar, które nie będą mu stawiały oporu.

Napastnika uzbrojonego w nóż można próbować utrzymać na dystans od siebie lub dzieci, a nawet obezwładnić, uderzając go np. swoją torebką trzymaną za uszy i kręcąc tzw. „młynek”, parasolką, szczotką albo przy wykorzystaniu posiadanego pojemnika z aerozolami, np. dezodoranty, lakiery do włosów. Staraj się wykorzystać każdy możliwy sposób by go zaskoczyć, zdeprymować i zyskać na czasie – każda sekunda zwłoki w działaniu sprawcy jest bezcenna dla Ciebie i innych.

Po usłyszeniu sygnału alarmowego lub ostrzeżenia „Napastnik w szkole” wykonaj jak najszybciej m.in. następujące czynności:

- ✓ zamknij drzwi prowadzące do pokoju/ klasy (szczególnie jeśli jesteś na piętrze budynku);
- ✓ zabarykaduj wejście;
- ✓ schroń się w miejscu bezpiecznym;
- ✓ jeśli możesz opuść klasę bez wychodzenia na korytarz główny i jesteś na parterze – to uciekaj z dziećmi na zewnątrz budynku;
- ✓ zawiadom Policję – pamiętaj o wyciszeniu dzwonka w telefonie i pozostań w miejscu ukrycia – być może jesteś jedyną osobą, z którą Policja będzie miała kontakt;
- ✓ zachowaj ciszę – każ uczniom wyłączyć telefony komórkowe. Uspokój dzieci by nie hałasowały – mów np., że na korytarzu jest ktoś zły i trzeba być cicho, i że przyjdzie ktoś dobry i nam pomoże, i na niego musimy teraz spokojnie czekać;
- ✓ każ się schować pod ścianami – z dala od drzwi i okien;
- ✓ wyłącz pracujące urządzenia – laptop, komputer, radio itp. – zgaś światło w klasie;
- ✓ jeśli nie jesteś pewna lub nie masz pewnej informacji, że do drzwi puka grupa ratunkowa z wołaniem „Policja. Otwierać drzwi.” – to nie otwieraj drzwi – to może być podstęp zamachowca. Ustalcie hasła, które dadzą pewność osobom zabarykadowanym w klasie, że jest już bezpiecznie i można otworzyć drzwi. W razie potrzeby policjanci sami wyważą drzwi.

Jeśli napastnik wtargnie do klasy:

- ✚ chowaj się;
- ✚ błagaj o litość;
- ✚ jeśli posiadasz umiejętności lub w ostateczności walcz o życie swoje i dzieci. Jeśli „aktywny zabójca” wszedł do klasy to możecie w niego rzucać, głośno krzycząc, różnymi przedmiotami – książkami, workami, plecakami, krzesłami itp. rzeczami – aktywny zabójca działa pod dużą presją czasu i chce zabić jak najwięcej osób – w takiej sytuacji jest duża szansa, że po stwierdzeniu oporu opuści pomieszczenie i się wycofa. Doświadczenia dotychczasowych zamachów w szkołach amerykańskich mówią, że gdy zamachowiec wszedł do klasy i wszyscy przerażeni siedzieli w ławkach to sprawca strzelał i mordował kolejnych uczniów.

Postępowanie podczas interwencji pododdziału antyterrorystycznego Policji:

- ✚ wykonuj polecenia policjantów;
- ✚ trzymaj ręce w sposób widoczny dla funkcjonariuszy zgodnie z ich poleceniami;
- ✚ poddawaj się kontroli bezpieczeństwa;

- ✚ nie uciekaj sam z miejsca zdarzenia, unikaj gwałtownych ruchów, alarmujących gestów – możesz zostać uznany za terrorystę;
- ✚ nie próbuj pomagać – nie atakuj napastnika;
- ✚ nie trzymaj oczu w przypadku użycia granatów łzawiących;
- ✚ nie zadawaj dodatkowych pytań podczas ewakuacji i nie dyskutuj, nie zatrzymuj się np. w celu zabrania rzeczy osobistych by jej niepotrzebnie nie opóźniać;
- ✚ odpowiadaj na pytania funkcjonariusza (przedstaw się i odpowiedz, jak znalazłeś się na miejscu zamachu) – bądź przygotowany na traktowanie Ciebie jako potencjalnego terrorysty, dopóki twoja tożsamość nie zostanie potwierdzona (w szczególności jeśli zostałeś zmuszony do zamiany ubrań z napastnikiem);
- ✚ biegnij do wyznaczonej strefy lub wskazanej przez funkcjonariuszy tzw. „strefy bezpiecznej”, gdzie znajdują się służby ratownictwa medycznego;
- ✚ poleć ewakuowanym dzieciom utworzyć szereg i poruszać się jedno za drugim – każ by każde trzymało poprzednika za pasek, ubranie, zminimalizuje to ryzyko zagubienia się ucznia w czasie działań;
- ✚ jeżeli posiadacz istotne informacje o napastnikach lub ofiarach, przekaż je służbom ratowniczym.

Wszystkie czynności wykonywane przez zespół antyterrorystyczny prowadzone są dla Twojego bezpieczeństwa.

Staraj się zachować spokój – akcja antyterrorystyczna wywołuje zamieszanie i panikę oraz szok zakładników.

4. Procedura postępowania na wypadek zamachu terrorystycznego i wzięcia zakładników

Sprawcami zamachu terrorystycznego i wzięcia zakładników są zazwyczaj członkowie ugrupowań o charakterze bojówkowym lub terrorystycznym. Pojmanie przez nich grupy osób i przetrzymywanie jej w celu osiągnięcia założonego celu, często politycznego, prowadzi do powstania kryzysu zakładniczego. W takiej sytuacji podstawowym zagrożeniem jest uszczerbek na zdrowiu lub nawet utraty życia przez zakładników, jeśli żądania sprawców nie zostaną spełnione w wyznaczonym przez nich czasie bądź też w fazie wstępnej kryzysu, jeszcze przed zgłoszeniem przez nich jakichkolwiek żądań często dla uwiarygodnienia determinacji porywaczy.

Zakładnikiem jest osoba przetrzymywana przez porywaczy, grupę terrorystyczną bądź bojówkę w celu zmuszenia strony trzeciej do podjęcia określonego działania bądź też powstrzymania jej od działania.

Głównym celem ofiary porwania jest przeżycie kryzysu zakładniczego. Bycie zakładnikiem – i przetrwanie tego wydarzenia – to wyzwanie zarówno w wymiarze fizycznym, jak i psychicznym. Sprawność fizyczna i odporność psychiczna mogą przyczynić się do zachowania dobrej kondycji i wyjścia z sytuacji zagrożenia z jak najmniejszymi obrażeniami fizycznymi i psychicznymi.

Większość porwań jest starannie przygotowana. Faza pojmania ofiar jest momentem znacznego stresu dla wszystkich zaangażowanych osób. Osoba, która pada ofiarą porwania, musi pamiętać, że nawet najbardziej profesjonalni i optymalnie przygotowani porywacze są w stanie silnego napięcia psychicznego. Aby mogła przeżyć tę fazę kryzysu, powinna zachować zimną krew i przytomność umysłu. Napastnicy nie mają zapewne zamiaru zabić ani skrzywdzić zakładników w pierwszej fazie kryzysu. Ich najważniejszą troską będzie własne bezpieczeństwo i zachowanie wolności i dlatego w sytuacji zagrożenia nie zawahają się zabić zakładnika.

Jedną z najtrudniejszych rzeczy, z którymi musi sobie poradzić ofiara porwania, szczególnie w pierwszej fazie, jest strach i niepewność tego, co wydarzy się w najbliższej przyszłości. Osoba, która została zakładnikiem, powinna pamiętać, że jej szanse na przeżycie i wyjście z opresji cało i zdrowo są duże, ale jest bardzo istotne, żeby być fizycznie, psychicznie i mentalnie przygotowanym na trudne przeżycia. Podczas fazy pojmania i w trakcie kryzysu zakładniczego trzeba zachować spokój i wykazać chęć współpracy z napastnikami. Jeśli pojmana zostaje większa grupa, jej członkowie powinni starać się pozostać razem. Celowe może się okazać wyznaczenie osoby, która będzie rozmawiać z porywaczami w imieniu całej grupy.

Porywacze mogą grozić zakładnikom albo próbować ich demoralizować lub poniżyć, bo łatwiej ich wówczas kontrolować. Dlatego właśnie nawet w sytuacji poważnego zagrożenia należy pamiętać o tym, że jest się wartościowym człowiekiem oraz o tym, że porywaczom zależy na utrzymaniu zakładników przy życiu i w dobrym zdrowiu. Po porwaniu trzeba starać się jak najszybciej opanować strach i odzyskać zimną krew.

Podczas porwania ofiara może zostać związana, pobita, zmuszona do zasłonięcia oczu, odurzona narkotykami. W tych warunkach niezwykle trudne, ale konieczne jest pamiętanie o tym, że nie wolno się opierać. W fazie pojmania główną intencją porywaczy jest uciszenie ofiary. Jeśli porywacze zdecydują się podać zakładnikom narkotyki, nie powinni oni się opierać – lepiej pozostawać pod wpływem narkotyków, niż zostać pobitym do nieprzytomności.

Z podobnych powodów nie wolno kierować przeciwko porywaczom żadnych gróźb ani informować ich, że zamierza się przeciwko nim zeznawać. Jeśli porywacze starają się ukrywać swoją tożsamość, nie wolno ujawniać, że się ich rozpoznało.

Zalecany przez psychologów i negocjatorów sposobem na zwiększenie prawdopodobieństwa przetrwania jest podjęcie próby ustanowienia więzi z porywaczami. Tematy uniwersalne to rodzina, sport, rozmaite pasje. W takiej sytuacji celem zakładnika jest pokazanie porywaczom, że jest on człowiekiem, a nie tylko przedmiotem przetargu. Trzeba słuchać tego, co porywacze mówią o swoich odczuciach i troskach, ale nigdy nie krytykować ich „sprawy”. Aby zachować właściwą postawę psychiczną, trzeba pamiętać o tym, że dostosowywanie się do poleceń napastników nie musi – i nie powinno! – oznaczać służalczości. Nawiązanie pozytywnych relacji z napastnikami jest istotne, bo zwiększają one szanse przetrwania, ale nie wolno zapomnieć o własnej godności i wartości oraz o najważniejszych zasadach życiowych.

Jeśli zakładnik jest oficjalnym pracownikiem lub funkcjonariuszem instytucji rządowej, która może się napastnikom wydawać wroga, powinien dyskretnie pozbyć się wszelkich dokumentów, które mogą identyfikować jego miejsce pracy. Należy pomniejszać znaczenie swojej pracy, jeśli jest to praca dla rządu. Trzeba unikać zamieniania się na ubranie z porywaczami – może to narazić zakładnika na ryzyko podczas akcji ratunkowej.

Bardzo ważne jest psychiczne przygotowanie się do akcji ratunkowej. Należy się liczyć z ogłuszającymi i oślepiającymi wybuchami, chmurami gazu łzawiącego (jeśli zostanie użyty gaz

łzawiący – nie wolno trzeć oczu!) i ogólnym zamieszaniem. Jeśli zakładnik jest na to przygotowany, ma większe szanse nie odnieść przypadkowych obrażeń. W takiej sytuacji nie należy uciekać, lecz spróbować znaleźć jakąś osłonę (warto ustalić wcześniej, podczas fazy przetrzymywania, czy jakiś mebel lub ściana mogą taką osłonę stanowić), położyć się na podłodze, trzymając ręce na głowie. Nie wolno biegać w chwili ataku – ruch zwiększa ryzyko odniesienia obrażeń od odłamków. Jeśli poruszanie się jest konieczne, należy pozostawać blisko ścian. Jeśli zagrożenie pochodzi od strzałów z broni, należy unikać leżenia na podłodze i „przytulania się” do ścian, ze względu na niebezpieczeństwo rykoszetu. Jeśli zakładnik zorientuje się, że użyte mogą zostać granaty, powinien natychmiast poszukać jakiegokolwiek dostępnej osłony, położyć się płasko na podłodze, trzymając kolana i stopy razem, a podeszwy zwrócone w kierunku potencjalnego wybuchu. W tej pozycji nogi i buty chronią resztę ciała. Ramiona i łokcie należy trzymać blisko klatki piersiowej, aby chronić płuca i serce. Uszy i głowę trzeba zakryć dłońmi.

Zakładnik powinien czekać, aż zostanie dostrzeżony przez ratowników. Należy natychmiast umożliwić identyfikację, głośno powtarzając swoje nazwisko. Konieczne jest absolutne podporządkowanie się poleceniom ekipy ratowniczej. Nie wolno wykonywać gwałtownych czy niespodziewanych ruchów. Trzeba być przygotowanym na ostre traktowanie ze strony ekipy ratowniczej – dopóki dana osoba nie zostanie formalnie zidentyfikowana jako zakładnik, uważa się ją za jednego z porywaczy. Po uwolnieniu należy wychodzić jak najszybciej, nie zatrzymując się dla zabrania rzeczy osobistych – zawsze istnieje ryzyko wybuchu lub pożaru. Nie wolno jednak uciekać z obiektu, dopóki nie zostanie wydany rozkaz wyjścia - można zostać wziętym za terrorystę.

PODCZAS TRWANIA CAŁEGO KRYZYSU – ZACHOWAJ SPOKÓJ.

MYŚL ZANIM ZACZNIESZ DZIAŁAĆ.

PODCZAS AKCJI RATUNKOWEJ – SŁUCHAJ POLECEŃ POLICJANTÓW I RATOWNIKÓW

Kiedy zostaniesz zakładnikiem terrorystów przestrzegaj następujących wskazówek:

- jeżeli usłyszałeś strzały w miejscu gdzie się znajdujesz – nie uciekaj, przyjmij , jeżeli to możliwe pozycję leżącą za najbliższą osłoną;
- nie stawiaj oporu;
- wykonuj polecenia terrorystów, nie dyskutuj z nimi – odpowiadaj po dłuższym namyśle;
- nie wykonuj poleceń terrorystów w sposób gwałtowny;
- nie odwracaj się tyłem do terrorysty i staraj się unikać dłuższego kontaktu wzrokowego z terrorystą – to wzbudza agresję;
- uspakajaj dzieci znajdujące się pod twoją opieką, staraj się by nie hałasowały i nie zwracały na siebie uwagi terrorystów;
- staraj się zwrócić uwagę napastników na fakt, że mają do czynienia z konkretnymi ludźmi – człowiekiem (personifikacja);
- staraj się zachować spokój, znajdź postawę pośrednią między agresją, pasywnością i uległością;
- nie zwracaj na siebie uwagi terrorystów (poprzez np. dyskutowanie, częste zadawanie pytań, gwałtowne ruchy, obelgi, obraźliwe zwroty, krytykowanie ich „sprawy”);
- pytaj zawsze o pozwolenie np. pójścia do toalety, wstania, otworzenia torby;

- na żądanie terrorystów oddaj im przedmioty osobiste;
- jeżeli jest to możliwe usuń/wyrzuć niepostrzeżenie oznaki zajmowanej pozycji zawodowej, które mogą spowodować agresję u terrorystów;
- nie ujawniaj własnych obaw i innych słabych punktów oraz kontroluj swoje reakcje – pamiętaj, że wśród innych zakładników może być osoba współpracująca z terrorystami;
- stawiaj sobie drobne cele (np. uzyskanie od terrorystów leków, wody, posiłku, opatrunku, możliwości skorzystania z toalety, udzielenie pomocy innej osobie), realizuj je i wyznaczaj kolejne;
- stawiaj sobie przyszłe cele – co będziesz robił po uwolnieniu, uzasadniające wolę przeżycia;
- staraj się utrzymywać sprawność fizyczną i umysłową – myśl pozytywnie;
- staraj się dbać o higienę osobistą;
- nie blokuj drogi ucieczki terrorystów;
- staraj się zapamiętać jak najwięcej szczegółów dotyczących porywaczy i otoczenia – może to pomóc organom ścigania w dalszych działaniach.

Pamiętaj! Twoim zadaniem jest przetrwanie!

Postępowanie podczas interwencji pododdziału antyterrorystycznego Policji:

- ✚ wykonuj polecenia policjantów;
- ✚ trzymaj ręce w sposób widoczny dla funkcjonariuszy zgodnie z ich poleceniami;
- ✚ poddaj się kontroli bezpieczeństwa,
- ✚ nie uciekaj sam z miejsca zdarzenia, unikaj gwałtownych ruchów, alarmujących gestów – możesz zostać uznany za terrorystę;
- ✚ nie próbuj pomagać – nie atakuj terrorystów;
- ✚ nie trzymaj oczu w przypadku użycia granatów łzawiących;
- ✚ nie zadawaj dodatkowych pytań podczas ewakuacji i nie dyskutuj, nie zatrzymuj się np. w celu zabrania rzeczy osobistych by jej niepotrzebnie nie opóźniać;
- ✚ odpowiadaj na pytania funkcjonariusza (przedstaw się i odpowiedz, jak znalazłeś się na miejscu zamachu) – bądź przygotowany na traktowanie Ciebie jako potencjalnego terrorysty, dopóki twoja tożsamość nie zostanie potwierdzona (w szczególności jeśli zostałeś zmuszony do zamiany ubrań z napastnikiem);
- ✚ biegnij do wyznaczonej strefy lub wskazanej przez funkcjonariuszy tzw. „strefy bezpiecznej”, gdzie znajdują się służby ratownictwa medycznego;
- ✚ poleć ewakuowanym dzieciom utworzyć szereg i poruszać się jedno za drugim – każ by każde trzymało poprzednika za pasek, ubranie, zminimalizuje to ryzyko zagubienia się ucznia w czasie działań;
- ✚ jeżeli posiadacz istotne informacje o napastnikach lub ofiarach, przekaż je służbom ratowniczym.

Wszystkie czynności wykonywane przez zespół antyterrorystyczny prowadzone są dla Twojego bezpieczeństwa.

Staraj się zachować spokój – akcja antyterrorystyczna wywołuje zamieszanie i panikę oraz szok zakładników.